

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 270/2022-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Babjak s. r. o., Zvonárska 8, Košice, IČO 54 542 286, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Martin Babjak, proti postupu Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 2/2022 (predtým vedenom pod sp. zn. 12 C 47/2016), postupu Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 293/2016 a postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 115/2018 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 2/2022 (predtým vedenom pod sp. zn. 12 C 47/2016), postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 293/2016 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 115/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Michalovce **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 2/2022 (predtým vedenom pod sp. zn. 12 C 47/2016) konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **300 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Michalovce **povinný** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **300 eur**, ktoré jej **je** Krajský súd v Košiciach **povinný** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **600 eur**, ktoré jej **je** Najvyšší súd Slovenskej republiky **povinný** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Okresný súd Michalovce, Krajský súd v Košiciach a Najvyšší súd Slovenskej republiky **s ú p o v i n n é** spoločne a nerozdielne sťažovateľke nahradiť trovy konania v sume **492,31 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

7. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 24. februára 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 2/2022 (predtým vedenom pod sp. zn. 12 C 47/2016), postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 293/2016 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 115/2018. Sťažovateľka tiež navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 47/2016 konať bez zbytočných prietahov. Zároveň sťažovateľka žiada o priznanie finančného zadostučinenia v celkovej sume 9 500 eur a náhrady trov konania pred ústavným súdom v sume 492,31 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 12 C 168/2010 bola 31. augusta 2012 okresnému súdu doručená vzájomná žaloba sťažovateľky, ktorou sa domáhala určenia skončenia nájomného vzťahu 24. augusta 2010 alebo 31. augusta 2010, alebo 29. septembra 2010, alebo 16. augusta 2011.

3. Uznesením okresného súdu č. k. 12 C 168/2010 z 22. decembra 2015 bola vzájomná žaloba vylúčená na samostatné konanie (nadobudlo právoplatnosť 27. januára 2016). Uznesením okresného súdu č. k. 12 C 47/2016 z 13. apríla 2016 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) bola vzájomná žaloba odmietnutá, keďže sťažovateľka ani na výzvu súdu neodstránila vady petitu vzájomnej žaloby (okresný súd nevedel, o ktorom z alternatívnych petitov má konať). Proti uzneseniu okresného súdu sťažovateľka podala odvolanie, keďže považovala petit vzájomnej žaloby za eventuálny, a nie alternatívny. Uznesením krajského súdu č. k. 1 Co 293/2016-43 z 26. apríla 2017 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) bolo potvrdené uznesenie okresného súdu. Krajský súd uviedol, že sťažovateľkou uplatňovaný petit vzájomnej žaloby nemožno považovať za eventuálny. Zároveň krajský súd konštatoval, že v žiadnom prípade predmet konania nemôžu určiť až výsledky dokazovania.

4. Proti uzneseniu krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), v ktorom poukazovala na vnútornú protirečivosť uznesenia krajského súdu, ktorý žiadnym relevantným spôsobom nevyhodnotil povahu sťažovateľkou uplatňovaného petitu vzájomnej žaloby a rovnako neuviedol reálne dôvody, ktoré by bránili prejednaniu vzájomnej žaloby s takýmto petitom.

5. Uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 115/2018 z 30. apríla 2019 (ďalej len „prvé uznesenie najvyššieho súdu“) bolo dovolanie sťažovateľky odmietnuté. Najvyšší súd uviedol, že sťažovateľka síce formálne uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, ale v skutočnosti namietala nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižšej inštancie. Podľa jeho právneho názoru bol petit žaloby v rozpore s požiadavkou presnosti a určitosti s poukazom na to, že predmet konania nemožno určovať až na základe výsledkov dokazovania tak, ako to navrhovala sťažovateľka. Z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP. Nejde totiž o nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6. Proti uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť, o ktorej bolo rozhodnuté nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 225/2020-36 z 15. apríla 2021 (ďalej len „nález ústavného súdu“) tak, že uznesením najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zároveň bolo prvé uznesenie najvyššieho súdu zrušené a vec mu vrátená na ďalšie konanie.

7. Následne uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 93/2021-144 z 29. septembra 2021 (ďalej len „druhé uznesenie najvyššieho súdu“) bolo zrušené uznesenie krajského súdu aj uznesenie okresného súdu a vec vrátená na ďalšie konanie okresnému súdu.

8. Podaním zo 17. decembra 2021 sťažovateľka podala sťažnosť predsedovi okresného súdu na prieťahy v napadnutom konaní. Predseda okresného súdu reagoval na danú sťažnosť sťažovateľky oznámením z 13. januára 2022. V ňom predseda okresného súdu uviedol, že dĺžka napadnutého konania je priamo úmerná procesným postupom súdov na úrovni prvoinštančnej, odvolacej aj dovolacej v súvislosti s uplatnením riadnych aj mimoriadnych opravných prostriedkov sťažovateľkou. Keďže daný spor trvá viac ako 5 rokov, bude vybavovanie tejto veci pravidelne sledovať.

9. Okrem hodnotenia skutkovej a právnej zložitosti veci a správania strán sporu sťažovateľka uviedla, že postup všeobecných súdov vykazoval a vyказuje známky rozháraného, nesústreďeného postupu a dlhotrvajúcej nečinnosti. V jej veci nastalo aj opakované porušovanie procesných predpisov majúce za následok nutnosť domáhať sa nápravy príslušnými opravnými prostriedkami. V prípade okresného súdu sťažovateľka poukázala na nezákonný procesný postup okresného súdu, ktorý sa v merite veci odmietol zaoberať jej vzájomnou žalobou a túto odmietol, i keď sťažovateľka dostatočne určitým spôsobom formulovala petit vzájomnej žaloby. Ak by okresný súd postupoval bez tohto závažného procesného pochybenia, meritom veci by sa zaoberal už dávno a sťažovateľka by nebola nútená využiť riadny opravný prostriedok proti jeho nezákonnému postupu. K vzniku zásadných prieťahov v konaní nemalou mierou prispel aj krajský súd, ktorý napriek dôvodnému odvolaniu (ako sa ukázalo neskôr) uznesenie okresného súdu potvrdil. Ak by krajský súd postupoval v súlade s právnymi predpismi, je zrejmé, že okresný súd by bol nútený zaoberať sa meritom veci už podstatne skôr a sťažovateľka by nebola nútená využiť mimoriadny opravný prostriedok. Podľa názoru sťažovateľky oveľa väčšiu „zásluhu“ na vzniku závažných prieťahov má najvyšší súd. Najvyšší súd však nevyslovil vecnú správnosť námietok sťažovateľky týkajúcich sa

dostatočnej určitosti petitu vzájomnej žaloby. Najvyšší súd sa námietkami sťažovateľky vôbec nezaoberal a jej dovolanie odmietol.

II.

Postup ústavného súdu a vyjadrenia účastníkov konania

10. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 270/2022-19 z 26. mája 2022 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

11. Podpredsedníčka okresného súdu vo vyjadrení okrem chronológie úkonov v napadnutom konaní okresného súdu uviedla, že predmetom konania vedeného pod sp. zn. 12 C 168/2010 bolo určenie, že nájomný vzťah z nájomnej zmluvy uzatvorenej medzi stranami sporu 30. decembra 2007 trvá. Predmet tohto konania sa tak priamo týkal aj nároku uplatneného sťažovateľkou vzájomnou žalobou, ktorá, naopak, žiadala určiť, že nájomný vzťah sa skončil. Výsledok pôvodného konania tak mal priamy dopad aj na výsledok vzájomnej žaloby, pretože výsledky dokazovania vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 12 C 168/2010 by boli relevantné aj pre právne posúdenie nárokov vyplývajúcich zo vzájomnej žaloby. Nič preto nebránilo tomu, aby okresný súd konal o oboch nárokoch strán sporu. Až v dôsledku späťvzatia žaloby vo veci vedenej pod sp. zn. 12 C 168/2010 a následného zastavenia konania okresný súd vylúčil vzájomnú žalobu sťažovateľky na samostatné konanie. Z týchto dôvodov sa podpredsedníčka okresného súdu nestotožňuje s konštatovaním sťažovateľky, že obdobie od podania vzájomnej žaloby do výzvy na odstránenie väd vzájomnej žaloby je priet'ahom okresného súdu.

12. Podpredsedníčka okresného súdu tiež konštatovala, že až do druhého rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorým boli zrušené uznesenia krajského súdu a okresného súdu, bolo konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 12 C 47/2016 právoplatne ukončené. Napriek právnym záverom uvedeným v druhom uznesení najvyššieho súdu okresný súd vyrubil sťažovateľke súdny poplatok zo vzájomnej žaloby, keďže podľa nálezu ústavného súdu nič nebráni formulácii žalobného petitu z ústavnoprávneho pohľadu tak, ako si ho sťažovateľka uplatnila.

II.2. Vyjadrenie krajského súdu:

13. Predsedníčka krajského súdu uviedla, že súdny spis vo veci sťažovateľky bol 8. júna 2016 doručený krajskému súdu, ktorý o odvolaní sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu rozhodol 26. apríla 2017, t. j. do 10 mesiacov od predloženia veci. Vec bola rozhodnutá podľa poradia, v akom do daného senátu krajského súdu napadla, zohľadňujúc počet a skladbu nerozhodnutých vecí v danom senáte v danom čase. Predsedníčka krajského súdu preto nesúhlasila s názorom sťažovateľky, že krajský súd sa vo svojom procesnom postupe dopustil zbytočných priet'ahov. Predsedníčka krajského súdu tiež poznamenala, že posudzovanie vecnej (ne)správnosti uznesenia krajského súdu a jeho vplyvu na možnosť vzniku priet'ahov jej neprináleží. Vzhľadom na už

uvedené predsedníčka krajského súdu ústavnú sťažnosť sťažovateľky považovala za neopodstatnenú.

II.3. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

14. Podpredsedníčka najvyššieho súdu sa vyjadrila, že ponecháva rozhodnutie o ústavnej sťažnosti sťažovateľky na úvahe ústavného súdu. Prílohou jej vyjadrenia bolo aj stanovisko predsedu senátu I Cdo, ktorý uviedol, že súdny spis bol doručený najvyššiemu súdu 18. júna 2018. O dovolaní sťažovateľky bolo rozhodnuté 30. apríla 2019 a 27. mája 2019 bol súdny spis vrátený okresnému súdu. Po zrušení prvého uznesenia najvyššieho súdu nálezom ústavného súdu bolo o dovolaní sťažovateľky opätovne rozhodnuté 24. septembra 2021 tak, že uznesenia krajského súdu aj okresného súdu boli zrušené a vec bola okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie a rozhodnutie. O ústavnej sťažnosti sťažovateľky proti prvému uzneseniu najvyššieho súdu už bolo rozhodnuté nálezom ústavného súdom tak, že „základné právo sťažovateľky bolo porušené, čiže sťažovateľka žiada to isté o čom už bolo rozhodnuté ústavným súdom.“. K prieťahom zo strany najvyššieho súdu nedošlo, keďže kontinuálne od 18. júna 2018 až do 29. septembra 2021 bolo dvakrát rozhodnuté o dovolaní sťažovateľky v primeraných lehotách.

II.4. Replika sťažovateľky:

15. Sťažovateľka k vyjadreniu okresného súdu uviedla, že aktuálna dĺžka jej veci momentálne činí takmer 6,5 roka. Po vydaní druhého uznesenia najvyššieho súdu okresný súd vykonal len úkon spočívajúci vo výzve sťažovateľky na úhradu súdneho poplatku. Podľa jej názoru mal aj okresný súd podiel na porušení jej v bode 1 uvedených práv.

16. K vyjadreniu krajského súdu sťažovateľka poznamenala, že v ústavnej sťažnosti nenamietala samotnú dĺžku konania pred krajským súdom, ktorý o jej odvolaní proti uzneseniu okresného súdu rozhodol v primeranej lehote. Sťažovateľka ale namietala tú skutočnosť, že krajský súd prispel k celkovej dĺžke tohto sporu, keďže jeho uznesenie sa neskôr ukázalo ako nezákonné.

17. Podľa sťažovateľky najvyšší súd vo vyjadrení nevenoval žiadnu pozornosť ňou podanej ústavnej sťažnosti. V opačnom prípade by mu muselo byť zrejmé, že ústavná sťažnosť sťažovateľky nesmeruje proti konkrétnemu rozhodnutiu (v tomto prípade k prvému uzneseniu najvyššieho súdu), ale bola podaná pre porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, t. j. konkrétne proti celkovej dĺžke daného sporu, v ktorom okrem iného konal a rozhodoval aj najvyšší súd. Z tohto dôvodu sa sťažovateľka nedomáha opakovane toho istého ako v konaní ústavného súdu, v ktorom došlo k vydaniu nálezu ústavného súdu. Najvyšší súd teda žiadnym relevantným spôsobom nereagoval na to, že svojím pochybením prispel najväčšou mierou k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

18. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto

práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

19. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

20. Základnou povinnosťou všeobecného súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok, ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok a ktorý v čl. 17 upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprímeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb).

21. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

22. Vo vzťahu k právnej a skutkovej zložitosti veci ústavný súd konštatuje, že predmet napadnutého konania možno považovať za celkom štandardný, ústavný súd nepovažuje prerokúvanú vec za právne ani skutkovo zložitú, čo netvrdil ani žiaden zo všeobecných súdov.

23. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom. Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť zo strany sťažovateľky. Ústavný súd tiež uvádza, že všeobecné súdy vo svojich vyjadreniach nenamietali konkrétne správanie sťažovateľky, ktoré by malo za následok predĺženie konania.

24. Ústavný súd zároveň pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej využitie možností daných účastníkom konania zákonom (napr. v tejto veci podanie odvolania a dovolania proti uzneseniam okresného súdu a krajského súdu) spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (napr. I. ÚS 31/01). Využitím svojich práv sťažovateľka teda neprispela svojím správaním k zbytočným prietahom v tejto veci, avšak musela si byť vedomá toho, že tým prirodzene dochádza k oddialeniu

rozhodnutia vo veci samej. Ústavný súd na túto skutočnosť tiež prihliadol pri určení výšky finančného zadost'učinenia s'ťažovateľke.

25. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu v bode 1 uvedených práv s'ťažovateľky, bol postup všeobecných súdov. Ústavný súd konštatuje, že v aktuálnom procesnom stave vec s'ťažovateľky nie je právoplatne skončená ani po viac ako 6 rokoch od právoplatnosti uznesenia okresného súdu č. k. 12 C 168/2010 z 22. decembra 2015, ktorým bola vzájomná žaloba s'ťažovateľky vylúčená na samostatné konanie. Ako už bolo uvedené, v tejto veci bolo expresne rozhodnuté uznesením okresného súdu, ktoré bolo aj potvrdené uznesením krajského súdu, a dovolanie s'ťažovateľky proti uzneseniu krajského súdu bolo odmietnuté prvým uznesením najvyššieho súdu.

26. Následne však bolo prvé uznesenie najvyššieho súdu zrušené nálezom ústavného súdu, ktorý v ňom okrem iného uviedol, že vo veci došlo len k aplikácii noriem procesného práva, čo v konaní pred okresným súdom a krajským súdom viedlo k odmietnutiu podania s'ťažovateľky pre domnelé nesplnenie obsahových náležitostí jej podania. Ústavný súd súhlasil s rozhodnutím dovolacieho najvyššieho súdu, že s'ťažovateľka namietala nesprávne právne posúdenie rozhodnutí nižších súdov. Nesprávne právne posúdenie sa však netýkalo rozhodnutia o dôvodnosti žaloby s'ťažovateľky, ale o jej procesnej prípustnosti, pri ktorom nižšie súdy aplikovali procesné normy. Aplikácia procesných noriem, ktorá vedie k procesnému rozhodnutiu, je vo svojej podstate na strane jednej nemeritorným právnym posúdením, no na strane druhej je aj procesným postupom tak, ako ho predpokladá § 420 písm. f) CSP. Z pohľadu základných práv s'ťažovateľky bol preto ústavne neudržateľný právny názor najvyššieho súdu, podľa ktorého je z prieskumu podľa § 420 písm. f) CSP vylúčený prieskum takých rozhodnutí, ktoré namietajú nesprávne právne posúdenie procesných noriem. Naopak, § 420 písm. f) CSP je priestorom ochrany tých základných práv, do ktorých bolo zasiahnuté rôznymi nesprávnymi procesnými postupmi a rozhodnutiami. Zároveň ústavný súd konštatoval, že sa najvyšší súd bude musieť vysporiadať s otázkou, či určovaciu žalobu možno formulovať eventuálnym petitom, teda žalobným návrhom, v ktorom žalobca popri primárnom návrhu formuluje pre prípad jeho zamietnutia ďalší alebo ďalšie eventuálne návrhy tak, ako to bolo v tomto prípade. Z ústavnoprávneho pohľadu takejto formulácii žalobného návrhu nestojí nič v ceste.

27. Prvé uznesenie najvyššieho súdu bolo teda zrušené nálezom ústavného súdu pre jeho vecnú nesprávnosť pri posúdení prípustnosti dovolania s'ťažovateľky, čo je z pohľadu ústavného súdu možné označiť za neefektívnu činnosť najvyššieho súdu. Ako už bolo spomenuté, až na základe právneho názoru vysloveného v náleze ústavného súdu najvyšší súd následne zrušil vecne nesprávne uznesenia krajského súdu a okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie, a preto aj postup okresného súdu a krajského súdu pri ich prvotnom rozhodovaní možno považovať za neefektívny. Krajský súd teda neposkytol ochranu základnému právu s'ťažovateľky na súdnu ochranu, resp. právu na spravodlivé súdne konanie a najvyšší súd poskytol ochranu týmto právam až na základe zásahu ústavného súdu. Táto skutočnosť mala za následok predĺženie sporu s'ťažovateľky, keďže musela podať ústavnú s'ťažnosť proti prvému uzneseniu najvyššieho súdu a ešte skôr dovolanie proti uzneseniu krajského súdu. Vzhľadom na to, že vecne nesprávne prvé uznesenie najvyššieho súdu a uznesenia krajského súdu a okresného súdu boli neskôr zrušené, vo veci samej sa tak začalo fakticky konať až po viac ako 5,5 roku od

právoplatnosti uznesenia okresného súdu č. k. 12 C 168/2010 z 22. decembra 2015 o vylúčení vzájomnej žaloby sťažovateľky na samostatné konanie. Zároveň úkony okresného súdu vykonané po právoplatnosti prvého uznesenia najvyššieho súdu (napr. rozhodovanie o konkrétnej výške trov konania a vrátení zaplateného súdneho poplatku za vzájomnú žalobu) sa v konečnom dôsledku stali neúčelnými.

28. Podpredsedníčka okresného súdu tiež uviedla, že 11. januára 2022 zákonný sudca okresného súdu žiadal pripojiť z pôvodného súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 12 C 168/2010 všetky prílohy vzájomnej žaloby sťažovateľky. To nebolo možné, pretože spis sa nachádza na najvyššom súde z dôvodu podania dovolania protistrany. Podaním z 1. marca 2022 okresný súd požiadal najvyšší súd o oznámenie, kedy je predpoklad rozhodnutia o danom dovolaní protistrany. Sťažovateľka totiž tvrdí, že všetky podania týkajúce sa vzájomnej žaloby sa nachádzajú v tomto súdnom spise. Podľa vyjadrenia najvyššieho súdu je predpoklad rozhodnutia v priebehu roka 2023. Podľa podpredsedníčky okresného súdu nie je možné preveriť, či si okresný súd neurobil kópiu všetkých príloh vzájomnej žaloby alebo či okresnému súdu neboli predložené sťažovateľkou. Považuje za nepravdepodobné, aby si okresný súd urobil kópie iba troch príloh a ostatné prílohy by do vylúčeného súdneho spisu nepripojil.

29. Ústavný súd považuje za neefektívny postup okresného súdu, ktorý od najvyššieho súdu iba žiadal informáciu o predpokladanom čase rozhodnutia, namiesto toho aby ho ihneď požiadal o zapožičanie spisu alebo zaslanie fotokópie jeho potrebnej časti.

30. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna a nesústredená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

31. Ústavný súd teda konštatuje, že celková dĺžka daného sporu bola ovplyvnená neefektívnou činnosťou všeobecných súdov. Všeobecné súdy teda nezvolili procesný postup smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka stále nachádza. Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

32. Z už uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom všeobecných súdov v napadnutých konaniach došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

33. Keďže spor nebol v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončený, podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 2/2022 (predtým vedenom pod sp. zn. 12 C 47/2016) konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV. Primerané zadost'učinenie

34. Sťažovateľka žiadala priznať finančné zadost'učinenie v celkovej sume 9 500 eur, keďže dlhotrvajúca nečinnosť a už uvedené procesné pochybenia prehlbovali a prehľbujú neistotu o jej právnom postavení. Sťažovateľka nevie, ako sa jej vec bude vyvíjať, keďže jej ešte nebolo doručené ani len vyjadrenie žalovaného k jej vzájomnej žalobe, t. j. nie je zatiaľ vôbec známy ani len rozsah dokazovania. Sťažovateľka musela vyčerpať opravné prostriedky vrátane ústavnej sťažnosti, aby sa domohla toho, že okresný súd sa bude zaoberať meritom veci. Tieto opravné prostriedky sťažovateľku zaťažovali značne dlhý čas, bola nútená obsiahlym spôsobom komunikovať a záležitosť riešiť s právnym zástupcom. Neprimerane dlhé časové obdobie bola taktiež sťažovateľka vystavená značnému stresu plynúcemu z neistoty, či sa okresný súd vôbec bude jej žalobou zaoberať. Už uvedené faktory zásadným spôsobom znížili dôveru sťažovateľky v justíciu a spravodlivosť až na bod mrazu, a preto požadované finančné zadost'učinenie považuje za dôvodné.

35. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

36. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia. Pri určení jeho výšky ústavný súd musí zohľadniť konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä dĺžku daného sporu, povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, predmet konania a jeho význam pre sťažovateľku.

37. Ústavný súd preto dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadost'učinenia sťažovateľke v celkovej sume 1 200 eur podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (body 3 až 5 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň nevyhovел časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadost'učinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 7 výroku tohto nálezu).

V. Trovy konania

38. Pri výpočte trov právneho konania ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 zodpovedá sume 193,83 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2021, ktorá bola vo výške 1 163 eur). Sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý priznaný úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 je v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

39. Ústavný súd uvádza, že právnenému zástupcovi sťažovateľky by patrila náhrada trov konania pred ústavným súdom v celkovej sume 493,10 eur vrátane dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (ústavný súd považuje za preukázané, že právny zástupca sťažovateľky je platcom DPH)], a to za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2022, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], a dvakrát paušálna náhrada hotových výdavkov v roku 2022. Ústavný súd však priznal právnenému zástupcovi sťažovateľky náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 492,31 eur (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde), t. j. vo výške, ktorú sám uviedol v ústavnej sťažnosti (bod 6 výroku tohto nálezu).

40. Ústavný súd nepriznal sťažovateľke odmenu a režijný paušál za repliku. Túto skutočnosť ústavný súd odôvodňuje tým, že právny zástupca sťažovateľky síce reagoval na vyjadrenie všeobecných súdov, ale bez uvedenia nových skutočností, ktoré by mali vplyv na rozhodnutie ústavného súdu vo veci samej. Z tohto dôvodu ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 7 výroku tohto nálezu.

41. Priznanú náhradu trov konania sú všeobecné súdy povinné uhradiť spoločne a nerozdielne na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2022

Ladislav Dudíťš
predseda senátu